

ADÜ- Spor Bilimleri Dergisi

ADÜ- Journal of Sport Science

ORJİNAL ARAŞTIRMA

Beden Eğitimi ve Sporda Oyun Bağlamında Atatürk'ün Spor Anlayışının Soru-Cevap Tekniğiyle Çözümlemesi¹

Ersin AFACAN¹ , Meltem Işık AFACAN²

Başvuru Tarihi: 05.03.2025

Kabul Tarihi: 26.07.2025

Yayımlanma Tarihi: 30.07.2025

¹Bağımsız Araştırmacı, Aydın/Türkiye

²Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Aydın/Türkiye

Özet

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kurucusu ve Türk Milletinin önderi olan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün günümüz Türkiye'sinde spor ile kurulan bağlantısı sadece spor salonlarına, stadyumlara ve diğer başka tesislere isminin verilmesi ile gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu nedenle kendisinin spor görüşleri ve hayata olan bakışının spora yansımaları üzerine başta sporcular olmak üzere tüm Türk spor insanlarının yeterince bilgi ve bilinç sahibi olmadığı açıkça bellidir. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı, Atatürk'ün spor ile ilgili görüşlerini ve hayata olan bakışını sentezleyip "Atatürk ve Spor" konusuna farklı bir yaklaşım sunmaktır. Bu temel amaç doğrultusunda, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün devlet ve toplum yönetimi, insan yetiştirmek ve geliştirmek, kurumların oluşturulması ve geliştirilmesi, ahlaki ve etik değerler bakımından Türk spor insanları tarafından anlaşılmasına katkı sağlamak da amaçlanmıştır. Araştırmanın bir başka amacı, ölümünün üzerinden 86 yıl geçmesine rağmen günümüzdeki Türk insanının zihinsel zenginliği, bilgi ve bilim birikimi, hayat ile ilgili deneyimleri ve ufuk genişliği dikkate alınarak Atatürk'ün Beden Eğitimi ve Spor anlayışının spor ortamlarında uygulanması konusunda Türkiye'de spor kuruluşlarını yönetenlere yardımcı olmaktır. Bu araştırma, literatür tarama yöntemi ve soru cevap tekniği ile yapılmıştır. Önce konu ile ilgili literatür taranmış ve daha sonra elde edilen bilgiler cevap olarak kabul edilip onlara uygun sorular oluşturulmuştur. Bu metodoloji uygulanırken öncelikle Mustafa Kemal Atatürk'ün kişiliği ve hayata bakışı araştırılmıştır. Daha sonra Atatürk'ün doğrudan spor ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Devamında hayatın diğer alanlarına ait bazı görüşlerinin spora uyarlanması yapılmıştır. Elde edilen bilgiler doğrultusunda, Atatürk'ün spora bakışı ve spora uyarlanan anlayışlarının günümüzdeki pek çok sportif sorunun çözümlenmesine ve yeni yöntemlerin icat edilmesine ışık tutacağı tahmin edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Atatürk, Spor, Anlayış

Analysis of Atatürk's Understanding of Sports in the Context of Games in Physical Education and Sports with Question-Answer Technique

Abstract

In today's Turkey, the connection between Gazi Mustafa Kemal Atatürk, the founder of the Republic of Turkey and leader of the Turkish Nation, and sports is only being emphasized through the naming of sports facilities after him. Therefore, it is clear that Turkish sportspeople lack sufficient knowledge and awareness regarding the impact of his views on sports and his outlook on life on sports. In this context, the primary objective of this study is to synthesize Atatürk's views on sports and his outlook on life and offer a different approach to the topic of "Atatürk and Sports." In line with this primary objective, it also aims to contribute to the understanding of Atatürk's role in state and social governance, the education and development of individuals, the establishment and development of institutions, and moral and ethical values among Turkish sportspeople. Another objective of the research is to assist those managing sports organizations in Türkiye in implementing Atatürk's understanding of Physical Education and Sports in sports environments, even though 86 years have passed since his death. This research was conducted using a literature review and question-and-answer technique. First, relevant literature was reviewed, and then the information obtained was considered as the answer, and appropriate questions were formulated. In line with the information obtained, it is estimated that Atatürk's view of sports and his understanding adapted to sports will shed light on the solution of many current sporting problems and the invention of new methods.

Key Words: Atatürk, Sports, Mentality.

¹ **Sorumlu Yazar:** Ersin AFACAN, mentorsin@hotmail.com, Bağımsız Araştırmacı.

Giriş

Gazi Mustafa Kemal Atatürk, sadece bir olayın veya bir düşünce akımının takipçisi olmayıp değişik görüş ve düşüncelerden hareketle kendine özgü bir bileşkeye varmış bir insandı (Turan, 2018). Bu yönüyle yirminci yüzyılın ilk yarısını olağanüstü kişiliğiyle etkilemiş büyük bir asker, devlet ve ihtilal adamıydı (Kinross, 1994). Babasını erken yaşta kaybedince askeri okula giden, vatani düşmanlardan korumak amacıyla cepheden cepheye koşan Atatürk, önünde kendisine iyi örnek olacak bir insanın ve akıl hocasının olmadığı, okul ile silah arkadaşlarına ve en önemlisi Türk Milletine güvenerek hayatını önce ülkenin bağımsızlığına sonra kalkınmasına adanmış bir önderdi.

Yaşadığı dönemin önde gelen isimleri Atatürk hakkında hep övgü dolu sözlerle konuşmuşlardır. Örneğin, son Osmanlı Kabinesinin Eğitim Bakanı olan Türk şair, filozof ve siyasetçi Rıza Tevfik Bölükbaşı (1869–1949) Atatürk için "..yalnız fevkalade bir asker değil aynı zamanda edebiyattan ve ilimden anlar ve kıymet takdir eder bir adamdı." (Yücebaş, 1958) diyerek hayranlığını dile getirmiştir. Dahi insanların temel özelliklerinden biri, onların küçük yaşlardan itibaren yetişkinlik dönemindeki mesleklerine hazırlanmaya başlamalarıdır (Adler, 2011). Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım (1857-1923) da çocuğu için şu ifadeleri kullanmıştır "Mustafam küçücük çocukken bile gayet temiz giyinirdi. Adeta büyük bir adam gibi tavırlar alır, herkesle büyükmüş gibi konuşurdu. Mahalle çocukları sokakta oynarlarken onların taş, sapan gibi sokak oyunlarına, ayak atlamalarına, koşmacalarına iltifat etmez, onlara bir nevi istihfafla (önem vermeme) bakardı. O'nun kendisine mahsus bir benliği vardı. Ellerini pantolonunun cebine koyarak ve başını yukarıya dikerek konuşması daima hepimizin nazarı dikkatini celb ederdi. Ne kadar nazik, ne kadar sıkılgan bir çocuktu, size tarif edemem. Konu komşu herkes O'nu çok severdi. Çok zeki bir çocuktu." (Ali, 1998). Beşiktaş Jimnastik Kulübü Başkanı Ahmet Fetgeri Aşeni'nin Atatürk'ün Samsun'a çıkma tarihi olan 19 Mayıs 1919'dan esinlenerek verdiği öneri üzerine, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) 20 Haziran 1938 tarihinde 19 Mayıs gününü Gençlik ve Spor Bayramı olarak kabul etmiştir. Daha sonra 01 Ekim 1981 yılında "Atatürk'ü Anma" ifadesi de eklenerek 1982 yılından itibaren 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı olarak bu özel gün kutlanmaya devam etmiştir (Kale ve Dumangöz, 2021).

Politikada başarılı olmak için kişinin belli bir konuda derinleşmiş bir uzmanlığa sahip olması değil, her şey hakkında bir şeyler bilen genel kültür sahibi bir insan olması gerekmektedir (Daver, 1993). Atatürk'ün her konuda olduğu gibi spor konusundaki görüşleri de günümüz dünyasının koşullarıyla bağdaşan kalıcı görüşlerdir (Tezcan, 1982). Buna rağmen Atatürk'ün hep askeri ve devlet adamlığı kimliği araştırılıp bu alanlardaki başarıları gündeme getirildi ama spor alanında yaptığı işler ve başarılar hep ikinci plana itildi ve yeterince söz edilmedi (Alkış, 2000). Atatürk, "Benim Türk Milletine, Türk Cumhuriyetine, Türklüğün istikbaline ait ödevlerim bitmemiştir, siz onları

tamamlayacaksınız. Siz de sizden sonrakilere benim sözümü tekrar ediniz.” (İnan, 2020) diyerek her bir Türk vatandaşına bir görev ricasında bulunmuştur. Bu bağlamda günümüz dünyasının pek çok yaşam alanında, Atatürk’ün düşüncelerinin ve değerlerinin karşılığını ve etkilerini görebilmek olasıdır.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün ölümünden sonra Fransız spor gazetesi L’Auto Atatürk hakkında, dünyada ilk kez beden eğitimi zorunlu kılan, stadyumlar ve spor merkezleri kuran, Halk Evlerinin spor kollarını bizzat denetleyerek Türkiye’de sporun önem ve değer kazanmasına yardımcı olan önder olarak bahsetmiştir (Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, 2008). Bazı yazarlara göre Atatürk’ün ölümünden sonra Türkiye, onun kurduğu tam bağımsız politikalarından uzaklaşmaya başlamıştır (Yavuz, 2021). Benzer bir eleştiriyi toplumun bir kurumu olan spor kurumu için de yapabiliriz. Örneğin, 1940’lı yıllardan sonra çok partili sisteme ve karma ekonomiye geçiş yapılarak plânlı kalkınmanın başlatılması gibi gelişmeler olmasına rağmen devlet, spor yönetiminden elini çekmiş gibi görünmesine rağmen, spor kulüplerini resmî kurumlar ile denetim altına almış, ayrıca spora bir yandan bütçe dışı gelir sağlarken, diğer yandan bunu kısıtlamıştır (Doğar, 2019).

Toplumların yaşadıkları zamanı, sosyolojik zaman ve tarihsel (kronolojik) zaman olarak ikiye ayırabiliriz. Sosyolojik zaman, toplumsal yapıdaki değişmelerde rol oynayan toplum olaylarının tümünü incelerken tarihsel zaman tek tek olayların durum ve şartlarını incelemektedir (Ülken, 1983). Bu bağlamda bir toplumun bilinçlenmesi, kendi varlığını oluşturan değerleri kavraması ve kendine kimlik ile bütünlük kazandıran kurucu öğelerin anlaşılmasıyla sağlanabilmektedir (Eyuboğlu, 1990). Dolayısıyla Atatürk’ün ölümünün üzerinden 86 yıl geçmiştir. Buna rağmen bugünün insan ve toplumlarının; zihinsel zenginliği, bilgi ve bilim birikimi, hayat ile ilgili deneyimleri ve ufuk genişliği dikkate alınırca devlet ve toplum yönetimi, insan yetiştirmek ve geliştirmek, kurumların oluşturulması ve geliştirilmesi, ahlaki ve etik değerler bakımından Türk spor kültürünün geldiği nokta tartışmaya açıktır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, Atatürk’ü anlamak ve anlaşılana bedeni eğitimi ve sporun olduğu oyun ortamlarında uygulamak konusunda Türkiye’nin spor kuruluşlarını yönetenler başta olmak üzere her Türk spor insanının kendilerini özeleştirici süzgecinden geçirmelerine yardımcı olmaktır. Bu amaç doğrultusunda, Atatürk’ün bedeni eğitimi, spor ve oyun kavramlarına yönelik yaptığı açıklamalar, soru-cevap tekniği ve röportaj formatında değerlendirilmiştir. Böyle bir çalışmanın konu ile ilgili yapılacak benzer çalışmalara esin kaynağı olarak alana katkı sağlayacağı tahmin edilmektedir.

Yöntem

Bu çalışma, literatür tarama yöntemi ve soru cevap tekniği ile yapılmıştır. Çünkü literatür tarama yönteminin amaçları; araştırılan konu ile ilgili o ana kadar ulaşılmış bulguları derlemek, bulgularla ilgili boşlukları ve çelişkileri belirleyip araştırmacıya yol göstermek, merak edilen sorulara yanıt vermek ve sonraki araştırmalar için kuramsal bir dayanak oluşturmaktır (Jesson vd., 2011). Bu bağlamda, nitel betimsel yaklaşıma bağlı olarak önce konu ile ilgili literatür temel kaynak eserlerden taranmış ve daha sonra elde edilen bilgiler cevap olarak kabul edilip onlara uygun sorular oluşturulmuştur. Bu metodoloji uygulanırken Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün genelde kabul gören görüşleri öne çıkarılıp bunları karşılayacak sorularla kendisinin spora bakışı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla bu çalışma, doküman analizi ve tümdengelimsel içerik analizinin birlikte kullanıldığı nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Böyle bir tasarım ile ortaya çıkan bu çalışma, 'Atatürk ve Spor' konusunda benzer çalışmaların yapılmasına ve Atatürk'ün spora bakışının tanıtılması adına bilimsel literatüre bir katkı niteliği taşımaktadır.

Atatürk'ün Spor Anlayışının Soru-Cevap Tekniğiyle Çözümlemesi

1. Atam, sizin için sporun önemi nedir?

“Dünyada spor hayatı ve spor dünyası çok önemlidir. Bunu izaha bile lüzum yoktur. Sporu bir vatani vazife gibi telakki etmek lazımdır.” (Alkış, 2000).

Spor, insanlar için milli kimlik ve benlik duygularını harekete geçirip milli saygınlığı arttırma konusunda önemli işlevlere sahip toplumsal bir kurumdur. Bu nedenle sporculardan uluslararası yarışmalarda başarı kazanması istenilir (Aracı ve Aracı, 2014). Örneğin 2000 yılında Galatasaray Futbol Takımı'nın UEFA Kupası'nı kazanıp şampiyon olması ve 2002 Dünya Kupası'nda Türkiye A Milli Futbol Takımı'nın dünya üçüncüsü olması Türk milletini sevindirmiştir (Afacan, 2020). Dolayısıyla Atatürk'e göre sporun en önemli özelliği, bir milli görev içermesidir.

2. Spor politikanızın temel amacı nedir?

“Fikir terbiyesinde olduğu kadar beden terbiyesinde de kabiliyeti artmış ve yükselmiş olan erdemli, kuvvetli bir kuşak yetiştirmek ana siyasetimizin açık dileğidir.” (Tezcan, 1982).

Günümüzde de beden eğitimi ve sporun genel amacı; insanlar için beden eğitimi ve sporu günlük yaşantımızın vazgeçilmez bir parçası haline getirmektir. Bu nedenle beden eğitimi ve sporun amacı kişiliğin eğitimi olup erdemli insanlar yetiştirmeye katkı sağlamaktır (Erşen ve Kale, 2003). Bu bağlamda Atatürk de erdemli ve kuvvetli insanlar yetiştirmeyi her dönem için geçerli bir temel spor politikası olarak göstermiştir.

3. Size göre Türk spor kültüründeki yetkililerin temel görevi ne olmalıdır?

“Türk sosyal yapısında spor hareketlerini düzenlemekle görevli olanlar, Türk çocuklarının spor hayatını yüceltmeyi düşünürken sadece gösteriş için herhangi bir yarışmada kazanmak amacıyla spor çizmezler. Esas olan, bütün yaştaki Türkler için beden eğitimi sağlamaktır.” (Tezcan, 1982).

Atatürk’ün yetkililerde görmek istediği bu spor anlayışı Eski Yunan filozoflarından Pythagoras (Pisagor, MÖ 570 – MÖ 495)’a kadar uzanmaktadır. Pythagoras, Olimpiyat Oyunlarına hazırlanan öğrencisi Eurymenes’e oyunlara kazanmak amacıyla değil idman amacıyla ve bedenine fayda sağlaması için katılmasını öğretmişti (Özgüney, 2023). Dolayısıyla her maçın ve yarışmanın kökeninde oyun olduğu (Huizinga, 2013) düşüncesini Atatürk de her yaştaki Türkler için beden eğitimi ve spor olanaklarını sağlamanın spor yetkililerinin temel görevi olduğunu belirtmiştir.

4. Spor federasyonları ve kulüplerindeki başkan ve yöneticilere ilk öneriniz nedir?

“Memleket işlerinde, millet işlerinde, hakiki işlerde hissiyata, hatıra, uhuvvete bakılmaz.” (İnan, 2020).

Başkanlık ve yöneticilik sosyal bir konum olup kişilerin kişilik yapılarından bağımsız oldukları için bu kişiler, konumlarının gerektirdiği tutumları sergilemek zorundadır. Yoksa federasyonda ve kulüpte sosyal çatışmalar yaşanabilir (Afacan, 2020). Etkili bir yönetimin amacı az insan, az para, az zaman, az malzeme ve az yer kullanarak daha çok verim elde etmektir. Yani kaynakları israf etmeden eldeki olanakları en etkili şekilde kullanarak işlerin daha basit, daha ucuz ve daha iyi yapılmasını sağlamaktır (Tortop vd., 1993). Bu amaca ulaşmak için başkan ve yöneticiler konumlarının gerektirdiği tutumları sergilemelidir ki Atatürk iş yaparken duygusallık, hatır gönül ve arkadaşlık durumuna bakılmamasını belirterek bu tutumların temel özelliklerini özetlemiştir.

5. Peki, beden eğitimi öğretmenleri ile spor öğretmenlerine mesajınız nedir?

“Tarihlerde cihanlar hâkimi olmuş koskoca Türk milletine, bugünkü neslimiz varis olduğu zamanda, bu koca milleti biraz zayıf, biraz hasta, biraz cılız bulmuştuk. Efendiler; gürbüz, yavuz evlatlar isterim. Bunları yetiştirmek tedbirlerini ve mesuliyetini üzerinize almış adamlarsınız. Bu neticeye görmezsem hakkınızdaki muhabbetim, itimadım ancak o zaman zail olur.” (İnan, 2020).

Okullarda uygulanan eğitim programlarının amaçlarına ulaşması ve fiziksel etkinliklerin öğrencilerde bir yaşam tarzı durumuna gelmesi konusunda en etkin unsurlardan biri beden eğitimi öğretmenleridir (Tamer ve Pulur, 2001). Belli amaç ve hedefler için mücadele eden takım ve sporcuların eğiten ve akıllıca yönlendiren spor öğretmenlerine antrenör denir (Bull, 1991). Bu

bağlamda çocuk ve gençlerin Atatürk'ün bahsettiği özellikleri kazanabilmeleri için spor eğitimcisi denilen beden eğitimi öğretmeni ile spor öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir.

6. Atam, sporcu ailelerine ne söylemek istersiniz?

“Medeniyetin esasî, terakki ve kuvvetin temeli aile hayatındadır. Bu hayatta fenalık muhakkak içtimaî, iktisadî, siyasî aczi mucip olur. Aileyi teşkil eden kadın ve erkek unsurların hukuku tabiiyelerine malik olmaları, aile vazifelerini idareye muktedir bulunmaları lâzimedendir.” (Genelkurmay Başkanlığı, 1984).

Aile üyelerinin tutumu, çocuğun spora katılımını ve katıldıktan sonra nasıl bir süreç yaşayacağını doğrudan etkilemektedir (Wuerth vd., 2004). Örneğin aileler becerileri geliştirmek, sağlığa destek olmak, kendi kendini yönetebilmek, görev bilincini geliştirmek, sorumluluk üstlenmek ve daha başka özerk davranışlar sergileyebilmek beklentisiyle çocuklarını yönlendirmektedir (Hutchinson vd., 2003). Dolayısıyla Atatürk, toplumun temel kurumlarından biri olan aile kurumuna öneme vererek ailelerin sporun temel taşının katılmak ve mental anlamda gelişmek olduğunu bilmelerini istemiştir.

7. Size göre sporda başarının ilk şartı nedir?

“Spor yalnız beden kabiliyetinin bir üstünlüğü sayılmaz. İdrak, zekâ, ahlâk da bu işe yardım eder. Zekâ ve kavrayışı kısa olun kuvvetliler zekâ ve kavrayışı yerinde olan daha az kuvvetlilerle başa çıkamazlar.” (Tezcan, 1982).

Başarı için güdülenmek (motivasyon); bir görevi ustaca yapmak, hakkıyla başarmak, engellerin üstesinden gelmek ve diğer insanlardan daha verimli şekilde yapmak olarak tanımlanmaktadır (Lawrence, 1996). Böyle bir güdülenme ile bağlantılı olan *Başarı Amacı Teorisi*, kişinin akranları üzerinde belli konularda yeterlilik göstermek amacıyla üstünlüğünü ortaya koymasını ele alan *Ego Yönelimi* ve kişinin başarıyı daha olağan bir şekilde göstermiş olduğu performans durumuna bağlı olarak kendisini geliştirmesini içeren *Görev Yönelimi* olmak üzere iki farklı yönelim ortaya koymaktadır (Nicholls, 1989). Dolayısıyla Atatürk'ün de belirttiği gibi sporda bedensel yeteneklerin yanında algı, zekâ ve ahlak gibi mental yeteneklerin de gelişimi önemlidir.

8. Sporda başarılı olan, rekor kıran ve şampiyon olan takım ve sporculara mesajınız nedir?

“Bir insan hayatında büyük bir muvaffakiyet kazanabilir fakat yalnız onunla övünerek kalmak isterse o muvaffakiyet de unutulmaya mahkûmdur. Onun için çalışmak ve daima muvaffakiyet aramak herkes için esas olmalıdır.” (İnan, 2020).

Büyük bir başarıdan sonra sürekli onunla övünmek, Hubris Sendromu denilen aşırı özgüven, küstahlık, çevresini küçümsemek ve aşağılama tutumlarını bir sorunu ortaya çıkarabilir (Özgüzel ve Taş, 2016). Şampiyon olmak, rekor kırmak yani başarılı olmak spordaki sert rekabetin göstergeleridir. Fakat Atatürk'e göre bunlarla yetinmemek ve sporda devamlılığı aramak gerekir.

9. Peki sporda başarısız olan ve yetersiz performans sergileyenlere motivasyon kaynağı olarak ne söylemek isterseniz?

“Zafer, zafer benimdir diyebilenin...Başarı, başaracağım diye başlayanın ve başardım diyebilenindir.” (Alkış, 2000).

Motivasyon, kişinin gösterdiği çabalarının yönü ve yoğunluğudur (Sage, 1971). Bu bağlamda kişinin motivasyonunu arttırmak için sadece kişiliğini çözümlmek veya kişiliğini etkilemek yetmez, aynı zamanda kişisel ve durumsal özelliklerin etkileşimini de çözümlmek ve bunları etkilemek gerekmektedir (Weinberg ve Gould, 2014). Örneğin, Türkiye'deki spor kültüründe yaygın bir anlayış olan “Kazanan başarılı, kaybeden başarısız” anlayışı yanlış bir anlayıştır. Dolayısıyla Atatürk'ün bahsedilen motivasyon sözü, hayatın her alanında geçerli olduğu için sporda da kullanılabilir bir sözdür.

10. Peki, üst üste alınan yenilgiler ve takımın yetersiz performansından dolayı istifa eden antrenörler hakkındaki görüşünüz nedir?

“Bozgunluk gününde firar eden adam, reis değildir.” (İnan, 2020).

Antrenör; takımın veya grubun önder rolüne sahip olan kişisidir ve bu rolü gereği de önderlik tutumlarını göstermesi gerekir (Sunay, 2017). Çünkü sporcu için meslek yaşamında en etkili kişilerden biri antrenördür (Short ve Short, 2005). Örneğin, antrenörün kriz ortamını yönetebilme becerisi, hem takım bütünlüğü için hem de başarı odaklı bir takım motivasyonu için gereklidir (Carlson, 2011). Bu bağlamda kaliteli antrenör, zor zamanlarda takımının sporcularını olumlu yönde etkileyerek onlara ilham ve coşku veren, her türlü soruna meydan okuyan ve sabır gösteren antrenördür ki Atatürk de bu özelliklere işaret etmiştir.

11. Atam, sporculara antrenmanlarda çalışkan olmak ile ilgili ne gibi önerileriniz olur?

“Çalışmak, insanların cismani kuvvetlerini inkişaf ettirir ve hayat için elzem olan şeyleri temin eder. Çalışmaksızın, fikri inkişaf ve ahlaki tekâmül mümkün değildir. Tembellik, bütün fenalıkların anasıdır.” (İnan, 2020).

Yapılan bir araştırmaya göre bedensel (cismani) açıdan kaslı olma isteği sporcunun antrenman davranışlarını etkileyen en önemli faktörlerden biridir (Chaba vd., 2019). Günümüzde artan rekabetten kaynaklanan verimliliği artırma gereksinimi günümüzde çalışanlara verilen değerin çoğalmasına ve “yeteneğine göre çalışan” olarak adlandırılmasıyla “yetenek yönetimi” kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır (Örücü ve Akyüz, 2018). Dolayısıyla Atatürk’ün de ifade ettiği gibi devamlılık ve yoğun emek gerektiren sporda sporcular için temel zorunluluklardan biri çalışkan olmaktır.

12. Peki, fiziksel hazırlığın yanında mental hazırlık da sporda önemlidir. Bu konudaki görüşleriniz nedir?

“Kuvvet ve zekâ oyunu. Bu iki üstün varlık insanda birleştiği vakit, ancak büyük işler görülebilir.” (İnan, 2020).

Bu nedenle sporcular başta olmak üzere tüm spor insanlarına kariyerinde karşılaştıkları sorunlarla ilgili olarak psikososyolojik (mental) eğitim verilmelidir (Afacan ve Demir, 2022). Bu eğitim, devamlılık ilkesi doğrultusunda ve bilgilendirme temelinde düşünsel, davranışsal ve duygusal destek (Corines vd., 2017) içermelidir. Böyle bir psikososyolojik eğitim ile sporcu, fiziksel hazırlığın yanında mental (düşünce, duygu, davranış) anlamda da hazırlık içinde olur.

13. Atam, hangi özelliklere sahip sporcuları seversiniz?

“Ben sporcunun zeki, çevik, aynı zamanda ahlâklısını severim.” (Tezcan, 1982).

Paranın yükselen değeri olduğu günümüzde, “Ne olursa olsun kazan” ve “Kaybetmek her şeyin sonu” türündeki yaklaşımlar, sportif erdem ile olimpizm ideallerinin yerine geçmeye başlamıştır (Şahin, 1998). Bu nedenle spor karşılaşmalarının kazanma odaklı olması spor insanlarının ahlaka uygun karar almalarını azaltmaktadır (Bureau vd., 2012). Dolayısıyla Atatürk, spor insanlarından sadece zeki ve çevik olmalarını değil, aynı zamanda evrensel ahlaki değer yargılarını içeren tutumlar sergilemelerini istemiştir.

14. Size göre halkın, sporun sağladığı yararların bilincinde olması ve onun önemini kavraması nasıl gerçekleşir?

“Bütün milletçe sporun mahiyeti ve değeri anlaşılmalı ve ona kalpten sevgi ve onu vatanî görev saymak lâzımdır.” (Tezcan, 1982).

Bu bağlamda özellikle çocuk ve gençlerin spor etkinliklerine katılımlarının, mutluluk gibi duygu durumlarını olumlu etkilediği ve sosyal becerileri geliştirdiği bilinmektedir (Findlay ve Coplan, 2008). Bunun yanında Atatürk'ün kullandığı “Bütün milletçe” ifadesi engelli vatandaşları da kapsamaktadır. Engelli insanların çoğu spor etkinliklerine katılamadığı için ikincil sağlık sorunları yaşamakta ve bu durum, engellilerin spora katılması konusunda bilgi kaynaklarına gereksinim duyulduğunu göstermektedir (Jaarsma vd., 2014). Ayrıca uzun süren mesai saatleri, kentleşmenin getirdiği yaşam tarzları ve internetin yaygınlaşması nedeniyle yetişkin insanların büyük çoğunluğu az hareketli ve çok hastalıklı bir hayat yaşamaktadır. Bu nedenle Atatürk'ün ifade ettiği gibi tüm millete sporu sevdirmek ve değerli göstermek gerekir.

15. Atam, bildiğiniz gibi çok çeşitli spor dalları var. Bunlardan hangileri Türk insanı için önemlidir?

“Her çeşit spor faaliyetlerini, Türk gençliğinin millî terbiyesinin ana unsurlarından saymak lâzımdır. Bu işte hükümetin şimdiye kadar olduğundan daha çok ciddî ve dikkatli davranması, Türk gençliğinin spor bakımından da millî heyecan içinde, itina ile yetiştirilmesi önemli tutulmalıdır.” (Tezcan, 1982).

Atatürk, gençlik kesimine her zaman değer vermiş ve kurduğu Cumhuriyeti Türk Gençliğine emanet etmiştir. Buna rağmen Atatürk döneminden sonra, gençliğin nüfusu ve sorunları hızla artmıştır (Armağan, 2004). Böyle bir durum karşısında, gençleri spor dalları içinde ayırım yapmadan sportif etkinliklere katılmaları için teşvik etmek, onların psikososyolojik yeteneklerini en verimli şekilde kullanmalarına yardımcı olabilir (Steptoe ve Butler, 1996). Dolayısıyla Atatürk, bireysel veya takım sporu, amatör veya profesyonel, turnuva veya lig olsun akıllara gelen ve bilinen her çeşit spor etkinliklerinin devamlılık ilkesine göre düzenlenmesini istemiştir.

16. Atam, peki her spor dalı çok önemli ama hangi sporu daha çok seviyorsunuz?

“Benim en çok sevdiğim spor güreştir...Hangi Türk askerini isterseniz soyup meydana çıkartınız. Dik omuzları, iyi ve kusursuz gelişmiş adaleleri, keskin yüz çizgileri, yanık tatlı renkleri, kafa yapıları, itimat ve neşe veren birer şaheser olarak canlanır. Hepsinin kusursuz bir güreşçi yapısı vardır.” (Alkış, 2000).

Güreş, kaynağını Türk kültüründen alan spor dallarından biridir (Güngör, 1986) ve Türk kültüründe güreş, topluluk içindeki erkeklere; güçlerini, zekâlarını ve dayanıklılıklarını göstermek için fırsatları sunmaktadır (Çevik, 2011). Güreş, tüm bedeni ve bedensel işlevleri zorlayan, cesaret,

kazanma isteği ve özgüven gibi olumlu kişilik boyutlarını geliştiren bir spor olması (Başer, 1986), Atatürk'ün demeçleri ile pekiştirilmiştir.

17. Size göre Türk sporcusunun temel meslek ilkesi ne olmalıdır?

“Her boy ölçüşmede arkalarında Türk milletinin bulunduğu ve millet şerefini düşünmelerini Türk sporcularına meslek düsturu olarak kaydediyorum.” (Tezcan, 1982).

Günümüzde spor; toplumsal, siyasi ve ticari yönleri evrensel olarak kabul edilen ve uluslararası ilişkilerde etkin olan bir olgudur (Polley, 1998). Bu nedenle futbol başta olmak üzere popüler spor dalları; siyasetçiler ile magazin ve medya ünlüleri tarafından büyük bir ilgiyle izlenmektedir (Alkan, 2018). Bu bağlamda Atatürk, spor ortamlarında Türk Milletini temsil ettikleri noktadan hareketle Türk sporcularının tavır ve davranışlarına özen göstermeleri gerektiğine vurgu yapmıştır.

18. Atam, spor insanlarımıza görev bilinci ve sorumluluk duygusu için neler söylemek istersiniz?

“Mesuliyeti üzerine almak cesaret ve hevesi her işte en çok lazım olan bir haslettir. Birçok insanlar, mesuliyetin başkalarında olduğunu bildikleri zaman, en cesur ve cüretkâr olurlar. Fakat eğer mesuliyet kendilerinde olursa bu cesaret ve cüretin azaldığı ve çekingen oldukları görülür. Hâlbuki mesuliyeti bilerek, hesaplayarak üzerine alan insanlar, küçük ve büyük, aldıkları işlerde başarı gösterir.” (İnan, 2020).

Bireyin; düşünce, duygu ve davranış bakımından yaptıklarının farkında olup bunları kabul etmesi ve sonuçlarını üstlenmesine sorumluluk yani mesuliyet denir (Dökmen, 2000). Spor etkinliklerinin de kişideki sorumluluk duygusunu güçlendirerek kişisel gelişimi açısından destekleyici olduğu bilinmektedir (İnal, 2000). Dolayısıyla Atatürk'ün de ifade ettiği gibi spor insanları için görev bilinci yüksek ve sorumluluk duygusu gelişmiş şekilde spor ortamlarında yer almaları önemli bir özelliktir.

19. Size göre Türk insanının genetik olarak spora yatkınlığı var mı?

“Türk milleti anadan doğma sporcudur”, “Henüz yürümeye başlayan köy çocuklarını bile harman yerinde güreşirken görürsünüz.”, “Türk çocukları her kavmin çocukları gibi, doğdukları andan itibaren doğanın kendilerinde yarattığı hareket ve faaliyete ellerini, kollarını, bacaklarını hareket ettirmekle başlarlar; sonra çocuk büyüyünce bulunduğu çevrenin şartlarına göre tarlalarda, bayırlarda, tepelerde, kayalıklar içinde, ormanlarda koşar, yürür, hiç de yaptığının ne olduğunu

düşünmeksizin bugünkü bilim dünyasının spor dediğini kendiliğinden yapar. Güreşir, ata biner, atlar, cirit oynar ve daha birçok milli sporları yapar.” (Tezcan, 1982).

Yapılan çalışmalara göre, sportif performansın oluşması ve gelişmesi çevresel faktörlerin ve farklı gen gruplarının etkileşimi ile oluşan çok faktörlü bir durumdur (Ulucan, 2015). Bu bağlamda Türk insanının spora olan yatkınlığına vurgu yapan Atatürk’ün sadece doğuştan gelen yeteneğe değil, aynı zamanda harman yeri gibi doğanın sunduğu çevresel faktörlere dikkat çekmesi önemlidir.

20. Atam, sporda kadın-erkek ayrımı için düşünceniz nedir?

“...Ata, en çok ve en iyi binen Türk erkekleri değildir; Türk kadını da bu işi iyi bilir.” (Tezcan, 1982).

Cinsiyet ayrımı anlayışına dayalı olarak spor, uzun süre boyunca erkek etkenliği olarak kabul edilmiştir (Weinberg ve Gould, 2014). Çünkü ataerkil bir toplumda kadın cinsiyetine ilişkin olumsuz tutumlar, cinsiyetçiliğin topluma ayrımcılık olarak yansması ile kadının sosyolojik, ekonomik ve siyasi alanlarda erkeğe göre alt konumda tutulmasına neden olmaktadır (Ayan, 2014). Bu anlayışın yaygınlığına rağmen Atatürk, Türk Milletinin geleneksel sporlarından olan binicilik sporunu örnek göstererek sporda kadın-erkek ayrımcılığının olmaması gerektiğini ima etmiştir.

21. Size göre çocuklara sporu sevdirmek için ne yapılmalıdır?

“Türk çocuklarına sporun bugünkü tekniğini öğretmek ve bunların bir kısmını bazı törenlerde ve bayramlarda dekor olarak ortaya koymak gerekir.” (Tezcan, 1982).

Çocukların bilişsel, duyuşsal, psikomotor, sosyolojik ve psikolojik gelişimini sağlayan spor alışkanlığı, okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan etkinliklere dayanmaktadır (Tezel Şahin ve Yüksek Usta, 2016). Bu bağlamda, Himâye-i Etfâl Cemiyeti’nin çalışmaları ve Mustafa Kemal Paşa ile Hükümetin de katkılarıyla 23 Nisan Çocuk Bayramı, 1929’dan itibaren “Çocuk Haftası” adıyla yedi güne çıkartılmış ve kutlamalarının Türk Ocakları tarafından düzenlenmesi kararlaştırılmıştır (Özçelik, 2011). Dolayısıyla Atatürk, çocuklara ve gençlere sporu sevdirmek için öğrendikleri teknikleri turnuvalarda, törenlerde ve bayramlarda göstermeleri amacıyla düzenlemeler yapılmasına önem vermiştir.

22. Atam, takım kalitesini arttırmak için sizce en önemli özellikler nelerdir?

“İnsan cemiyetlerinde fertler kültürlü ve değerli olduğu nispette, o cemiyet medeni seviyeye yükselebilir.” (İnan, 2020).

Atatürk bu açıklaması ile takım üyelerinin kültürlü ve değerli olmalarına vurgu yapmıştır. Çünkü üstün ve istikrarlı performansa sahip takımların üyeleri, birbirlerine sıkı sıkıya bağlıdır (Katzenbach ve Smith, 1993). Bu bağlılıktan dolayı takım üyeleri, kendilerinin gelişimlerine yardım eden ve başarılı olmaları için onları destekleyen takım arkadaşlarını severler (Maxwell, 2006). Dolayısıyla Atatürk'ün de ifade ettiği gibi bir cemiyet olan takımın kalitesini, yardımlaşmayı seven kültürlü ve değerli sporcular arttırır.

23. Peki, kültür nedir? Yani bir spor insanın kültürlü olduğunu nasıl anlayacağız?

“Kültür; okumak, anlamak, görebildiğinden mana çıkarmak, intibah almak, düşünmek, zekâyı terbiye etmektir.” (İnan, 2020).

Kültür; toplumların farklı yaşam tarzlarını birbirinden ayırmak amacıyla kullanılırken aynı zamanda belli bir toplumun eğitim seviyesini belirtmek ve belli üretim biçimlerini işaret eden içerikleri göstermek için de kullanılmaktadır (Güvenç, 1991). Bu bağlamda “kültürlü spor insanı” ifadesi, kişinin eğitim seviyesini ve kendisini diğer spor insanlarından ayıran kişisel özelliklerini göstermektedir. Atatürk de bu kişisel özelliklerin neler olduğunu açıklamıştır. Ayrıca kültürlü insan; entelektüel, münevver veya aydın insan olarak da isimlendirilmektedir.

24. Peki, takım sporları demişken spor insanlarına iletişim konusunda öneriniz nedir?

“Arkadaşlar! Birbirimize daima hakikati söyleyeceğiz. Felaket ve saadet getirsin, iyi ve fena olsun, daima hakikatten ayrılmayacağız.” (İnan, 2020).

Takımlarda iletişim konusu, her takım üyesini ilgilendiren bir konu olduğu için herkes bilgilendirme ve bilgiyi paylaşma konusunda görevli ve sorumludur (Keçecioglu, 2000). Böyle bir görev ve sorumluluk anlayışı, işbirliğini ve takım çalışmasını vurgulayan kültürün öğrenilip geliştirilmesine de katkı sağlayacaktır (Donnellon, 1996). Dolayısıyla Atatürk, iletişim konusunda gerçeklerin konuşulmasının önemine ve dürüst olunması gerektiğine vurgu yapmıştır.

25. Takım konusundan devam edelim. Size göre takım kaptanı hangi özelliklere sahip olmalıdır?

“Şef, görüşünü ve mütalaasını en üstün kabul ettiren, işi yedendir. Şef, kalitesi ve kalibresi en yüksek olan adamdır.” (İnan, 2020).

Fransa A Milli Takımının eski kaptanlarından futbolcu Marcel Desailly'e göre takım kaptanı ne çok ciddi, ne de fazla şamatacı olmamalı, antrenörle taktik üzerine konuşmalı ve yönetimle takım arasındaki sorunları çözmek için aracılık yapmalıdır (Desailly, 2003). Çünkü kaptan, takım merkezli

bir önder olarak sorun çözenin takım üyelerinin görev ve sorumlulukları arasında olduğunu bilir (Maddux, 1986). Bu bağlamda Atatürk'e göre bir gruba önderlik yapacak kişi, grubun diğer üyelerinden daha üstün özellikleri olan kişi olmalıdır ve bu düşünceden hareketle bir spor takımında kaptanın irade sahibi olması gerektiğine vurgu yapmıştır.

26. Atam, ülke olarak özellikle takım sporlarında genel bir başarısızlık durumumuz var. Bu konuda ne önerirsiniz?

“Türk gençliğinin top oyunu ile buna benzer sporlarında kusurları görülebilir. Çünkü bu kusurların biraz dikkat ve biraz da talim ile ortadan kalkması mümkündür. Buna o kadar çok ehemmiyet vermemelidir. Bizler için asıl olan Türk çocuklarının sporu sevmeleri ve fizikî kuvvetlerini yerinde kullanabilmeleridir.” (Tezcan, 1982).

Geleceğin başarılı sporcularının yetiştirilmesinde; yeteneğin tanımlanması, doğrulanması, geliştirilmesi aşamalarını kapsayan yetenek geliştirme sürecinde çocukların gelişim dönemleri ve düzeyleri ile yaş ve cinsiyete dayalı sporcu eğitim programı, sosyolojik destek, antrenörlerin kalitesi, malzeme ve tesislere erişim, bir spor federasyonunun organizasyonu altında spor bilimciler ve antrenörlerin işbirliği içerisinde çalışmasını sağlayacak projelerin uygulanması önemli ve gereklidir (Sevimli, 2015). Dolayısıyla Atatürk için takım sporlarında başarılı olmanın temel yolu, çocuklara sporu sevdirmektir.

27. Atam, bazı insanlar yabancı sporcuları Türk sporcularına göre daha yetenekli ve becerikli görüyor. Bu konudaki düşünceniz nedir?

“Genç Türk çocukları top oyunlarında, herhangi bir millet çocukları kadar talimli ve alışkın görünmeyebilirler; bundan da üzölmeye gerek ve mahal yoktur. Biz çocuklarımızı gerçek kuvvet, kudret ve zekâ yarışmalarında, her gün her yerde ve hatta her köyde görmekteyiz. Bunu göremeyenlerdir ki gösterişli işleri yapamıyor gibi görünen Türk gençliğine endişeyle bakmaktadırlar. Bunlara müteselli olmaları için haber verelim ki, hakikat onların görebildikleri gibi değildir. Türk milleti ve onun küçük ve büyük yaştaki çocukları çelikten yapılmış heykellerdir; onların ne olduklarını anlamak için onlarla savaş meydanlarında boy ölçüşmek lâzımdır. İşte böyle bir girişimdir ki, Türk gençliğinin binlerce yıl evvelden beri tanınmış olan yüksek değer, kuvvet ve kudret ve yenilmez zekâsının sınavı olur. Türk milleti her an ve her kiminle olursa olsun böyle bir sınava hazırdır.” (Tezcan, 1982).

Türkiye’de spor kulüp ve federasyonları tarafından yapılan yabancı sporcu transferleri abartılı bir şekilde devam ettirilmekte ve özellikle futbolda yapılan yabancı oyuncu transferlerinde

borçlandırılan kulüpler önemli ekonomik sorunlar yaşamakta, transfer gelir ve gider dengesindeki gider fazlası zaman içinde kulüplerin borçlarını artırmakta ve hatta bazı kulüpler ya amatör lige düşmekte ya da kapanma eşiğine gelmektedir (Akşar ve Merih, 2008). Dolayısıyla Türkiye, ülke olarak spora ayırdığı bütçenin çoğunu yabancı sporculara değil, Türk sporcularının yetişmesine ve gelişmesine harcarsa uzun dönemde Türk sporcularının yabancılar kadar yetenekli ve becerikli olduğunu ortaya çıkaracaktır.

28. Atam, izcilik çalışmalarına önem verdiğiniz biliniyor. Size göre izcilik neden önemlidir?

“Yurt savunması bakımından da hayli önemli olan izcilik, ferdi ve millî eğitim bakımlarından da o nisbette önemlidir. Bütün hükümetlerde, izcilik örgütü birbiriyle adeta yarışarcasına yayılmakta, genişlemekte ve mensuplarını fikren, ahlâken, ilmen ve bedenen yetiştirmektedir.” (Tezcan, 1982).

İzcilik; politikadan uzak, gönüllü, uluslararası, üniformalı, çeşitli yaş gruplarındaki gençlerin düşünsel, fiziksel, davranışsal, duygusal ve karakter açısından gelişimine katkıda bulunan bir eğitimsel gençlik etkinliğidir (Türkiye İzcilik Federasyonu, 2002). İzcilik etkinliklerinde uyulması gereken kurallar, çocuk ve gençlerin toplumun kurallarına uyması konusunda alışkanlık geliştirilmesine yardımcı olmaktadır. Örneğin, iyi bir vatandaş olarak başkalarının haklarına saygı göstermek, izcilik etkinliklerinin medeni bir toplumun oluşmasına yapacağı en büyük katkılardan biridir (Karaküçük, 2005). Atatürk de izciliği sportif çalışmalara yer veren önemli bir örgüt olarak görerek izciliğin önemine vurgu yapmış ve Türk insanın yetişmesinde izcilik etkinliklerinin önemine değinmiştir.

29. Atam, zihinde canlandırma (imgeleme) için düşüncelerinizi öğrenebilir miyiz?

“Her gün, sabah, akşam, gece, ne zaman sırasına getirebilerseniz; bir çeyrek, yarım saat, ne kadar vakit ayırabilerseniz, kendi içinize çekilin; o gün yaptığınız işi gözünüzün önünden ve düşüncenizin tartısından bir defa geçirin. Şuurunuzdan alacağınız cevapların ne kadar faydalı olacağını tasavvur edemezsiniz.” (Ünaydın, 2001).

Atatürk’ün uzun yıllar önce yaptığı bu açıklamanın benzerini Psikoloji Profesörü Doğan Cüceloğlu (1938-2021) da yaparak kişinin her gün kendisine on beş dakika ayırıp o gün içinde yaşadığı duyguları sakince gözden geçirmesini önermektedir (Cüceloğlu, 2021). Zihnin kendisi için öznel bir tasarım dünyası hazırlamaya yönelik çeşitli düşlerin üreticisi olan bu yeteneğin temeli, gündelik yaşama dayanmaktadır (Mannoni, 1992). Sporda da imgelemenin amacı, sportif deneyimi gerçeğe olabildiğince yakın olacak şekilde canlandırarak o anda gerçek spor hareketini yapıyormuş gibi hissetmeyi sağlamaktır (Hale, 1998). Dolayısıyla Atatürk de insanlara, nesnelere zihinde resmini

çizmek veya istenen durumları akılda şekillendirmek olarak bilinen ve görselleştirme işlemi olan zihinde canlandırma (imgeleme) çalışmalarını yapmalarını ve gün içinde yaşadıklarını göz önünden ve düşüncenin tartısından geçirmelerini önermiştir.

30. En önemli mental beceri olan özgüven için düşünceleriniz nedir?

“Efendiler, maddi ve özellikle manevi çöküş korku ile güçsüzlükle başlar. Gücsüz ve korkak insanlar, herhangi bir felaket karşısında milletin de uyuşukluğa düşmesine ve çekingen bir duruma gelmesine yol açarlar. Güçsüzlük ve kararsızlıkta o kadar ileri giderler ki adeta kendi kendilerine hakaret ederler. Derler ki biz adam değiliz ve olamayız!” (Atatürk, 2005).

Özgüven, kişinin kendisini değerli hissetme yargısıdır (Bandura, 1997). Bu yargı, doğuştan gelmeyen ve yaparak kazanılan bir özellik olduğu için hayatta karşılaşılan sorunlarla baş edebilme adına önemli bir özelliktir (Koç ve Gün, 2007). Atatürk de özgüveni korku ile bağdaştırmaya çalışan bir önder olarak tarihe geçmiştir (Afacan, 2021). Dolayısıyla Atatürk’ün de belirttiği gibi özgüven, bir kişilik özelliği olarak korku dolu durumlara karşı cesaretli olmayı ve kişinin kendisine olan inanç düzeyini göstermektedir.

31. Atam, sporda hedef belirleme konusuyla ilgili olarak bize neler söylemek istersiniz?

“Uygulamayı bir takım safhalara ayırmak, olaylardan ve olayların akışından yararlanarak milletin duygu ve düşüncelerini hazırlamak ve basamak basamak ilerleyerek hedefe ulaşmaya çalışmak gerekiyordu.” (Atatürk, 2005).

Atatürk’ün çağdaşlarından Oxford Üniversitesi Tıp Profesörlerinden William Osler (1849-1919) de akademik alandaki başarısının sırrının, işlerini günlere bölerek yaşamayı öğrenmekte saklı olduğu ifade etmiştir (Norfolk, 1977). Bu bağlamda sporda hedef belirlemek, etkili bir enerji vererek spor insanlarını daha üretken yapan, bilişsel bir güdülenme durumudur (Locke ve Latham, 1985). Bu durum, Atatürk’ün de ifade ettiği belirlenen hedefe sabırla ilerlemeyi gerektirmektedir.

32. Peki, size göre spor tarihçileri araştırmalarında öncelikli olarak neye dikkat etmelidir?

“Tarih yazmak yapmak kadar önemlidir. Yazan yapana sadık kalmazsa değişmeyen hakikat, insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır.” (Karal, 1998).

Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Türk Milletine pek çok yenilik hediye etti ve bunlardan biri de tarih üzerine oldu (İnan, 1939). Çünkü Atatürk, tarihi olaylarının araştırılıp incelenmesi ve değerlendirilmesi, felsefi anlamda tarih açısından dünya görüşü oluşturulması ve bunun gerçek hayata

uyarlanması için getirdiği yenilikler ile tarih biliminin Türkiye’de dönüşümünü başlatmıştır (Baykal, 1971). Dolayısıyla Türk insanında geçmişin uygarlık ürünlerine yönelik bir tarih bilincinin başlatılması ve geliştirilmesi Atatürk’ün önderliğinde olmuştur (Eyuboğlu, 1990). Tarih, tanıklıklara dayalı olarak yazıldığından tarihte doğru bilgiyi yanlış bilgiden ayırmak; tanıklıkları araştırmak, onları denetlemek ve onları anlamak üzere üç temel işleme indirgenir (Halkın, 2014). Bu bağlamda Atatürk’ün tarihe verdiği önem, spor tarihçileri ve akademisyenler için bir yol göstericilik içermektedir.

33. Atam, spor gazetecisi ve spor habercisi hakkında görüşleriniz nelerdir?

“Basın, milletin müşterek sesidir. Bir milleti aydınlatma ve irşatta, bir millete muhtaç olduğu fikrî gıdayı vermekte, hulâsa bir milletin hedefi saadet olan müşterek bir istikamette yürümesini teminde, basın başlı başına bir kuvvet, bir mektep, bir rehberdir” (İnuğur, 1982).

Günümüzün şartlarına uyum sağlayamayan, meslek eğitimi olmayan, araştırma ve öğrenme yeteneğini geliştirmemiş, başka yerde iş bulamayıp futbolun popülizminden yararlanmaya çalışan kişilerin spor servislerinde görev alması; tanidik kartviziti ile gelip spor servislerinde çalışan ve zamanla bu özelliğinden başka bir yeteneğini kullanmayı gerekli görmeyen kişiler Türkiye’de spor gazeteciliğine büyük zararlar vermektedir (Tükenmez, 2002). Dolayısıyla spor gazeteciliği, haberciliği ve yazarlığının gelişip saygınlığının artması basının gelişmesi ve saygınlığı ile eşdeğer görülmeli, hatta geçmiş zamanlarda olduğu gibi bu uzmanlık alanı, gazetecilik mesleğinin lokomotif görevini üstlenmelidir (Demirkent, 2000). Böyle bir anlayış, Atatürk’ün bahsettiği milletin ortak sesi olma görevinin de yerine getirilmesine yardımcı olacaktır. Atatürk, basın konusunda yaptığı açıklaması ile günümüzde spor basının nasıl olması gerektiği hakkında bir öngöründe bulunmuştur.

34. Peki, spor sağlıkçularına ilk öneriniz nedir?

“Büyük sıhhat mücadelesi mesaisinde halka yaklaşmak ve halka sıhhat ve saadeti için lazım gelen bilgiyi vererek bu mücadelede onun yardımından istifade etmeğe büyük ehemmiyet verilmiştir” (Türkiye Cumhuriyeti Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti, 1933).

Spor sağlıkçıları, beden eğitimi ve sporun sağlığa olan faydaları konusunda halkın her yaştan üyesini eğitmek durumundadırlar (Ergün, 2010). Dolayısıyla spor sağlıkçısı, sporcunun sağlık ile ilgili seçimlerinin özgürlüğünü sağlamak ve sosyal çevresinden gelebilecek baskıları en aza indirmek gibi görev ve sorumluluklara sahiptir (Malcolm, 2016). Atatürk de bu duruma değinmiş ve halka yaklaşp onu sağlık konusunda bilgilendirip bilinçlendirmenin önemini aktarmıştır. Ayrıca

günümüzde sürekli vurgulanan koruyucu ve bilgilendirici hekimlik ve sağlık hizmetine vurgu yaparak insanların sağlık konusuna etkin katılmasını istemiştir.

35. Atam, Spor Bilimcilerine öneriniz nedir?

“...En büyük gerçekler ve ilerlemeler, düşüncelerin serbestçe ortaya konması tartışılması ile ortaya çıkar ve yükselir...” derken bu düşüncesini “...İlim tercüme ile olmaz, ilim tetkikle olur...” (Erdem, 2014).

İnsanlar karmaşık durumları yaşar ama onların ne olduğunu bilmezler ve tanınmazlar. Tanımak, bilimin ve bilim yapan insanların işidir (Ergun, 1995). Çünkü karmaşık durumların tanınması için bilgi üretecek ve bilimi geliştirip uygulayacak olan yetişmiş bilim insanlarıdır (Armağan, 2004). Gelişmiş ülkelerin temel özellikleri; bilim, teknik, hukuk ve özgürlük olduğu için Türkiye’de bilimi, bilimsel zihniyeti, özgürlüğü ve özgürce düşünce açıklamayı teşvik etmeden hiçbir yenilik kalıcı olamayacak, tersine her yenilik sözde ve şekilde kalacaktır (Turhan, 1958). Dolayısıyla Gazi Mustafa Kemal Atatürk, tartışma ve eleştirel bakış açısı ile olgu, olay, kurum ve kişilerin araştırılmasını önermiştir. Bu öneri doğrultusunda Türkiye’deki spor bilimcileri, Atatürk’ün işaret ettiği gibi yeni bir şeyler söyleyerek bilime katkı sağlamalı ve düşüncelerini serbestçe ortaya koyup tartışma ortamları oluşturmalıdır.

36. Atam, Türk sporunda belediyelerin işlevleri son dönemlerde çok tartışılıyor. Bu konuda belediye başkanlarımızdan isteğiniz nedir?

“Türk ülkesi içinde köylere varıncaya kadar küçük büyük bütün şehirlerimizin birer genlik ve bayındırlık görevi olması önde tuttuğumuz amaçlardandır. Türk’e ev ve bark olan her yer sağlığın, temizliğin, güzelliğin, modern kültürün örneği olacaktır. Devlet kurumları yanında, doğrudan doğruya bu işlerle ilgin olan urayların bu görüş ve düşünüşle çalışmalarını istiyorum. Urbayların Devlet merkezinde toplanışı bu işin sonucu değil başlangıcıdır.” (TBMM Zabıt Ceridesi, 1935).

Gazi Mustafa Kemal Atatürk, TBMM’nin 01 Kasım 1935 Cuma günkü açılış konuşmasında, 24-27 Ekim 1935 tarihinde “Birinci Türk Uraylar Kurultayı” olarak adlandırılan belediyeler kongresiyle ilgili yaptığı bu açıklama ile o dönem Urbay denilen Belediye Başkanı’nın temel görevinin; parkları ile bahçeleri, su sistemi, sokak ve caddelerden oluşan yol ağı ile sağlığın, temizliğin, güzelliğin, modern kültürün örneği olacak bakımlı yerleşim yeri oluşturmaları olduğunu belirtmiştir.

İstiklâl Madalyası sahibi, Cumhuriyet döneminin en etkin gazetecilerinden biri olan ve Mustafa Kemal Atatürk'ün başyazarlığını da yapmış, İstanbul Darülfünun Edebiyat Fakültesi mezunu, Bolu ve Ankara Milletvekili olarak TBMM'de görev yapmış Falih Rıfkı Atay (1893-1971), 26 Ekim 1935 Pazartesi gününe ait Ulus Gazetesinde Belediyeler Kongresi hakkında yazdığı başyazısında, “Bu halk hayat pahalılığına ve bayındırlık işlerine engel olabilecek bütün vurgunculuklara, ve bütün ispekülasyonlara karşı radikal ve tam tedbirlerle müdafaa olunmalıdır. Belediyelerden dileğimiz, az olan geliri maaş ve ücretlere, verimsiz hizmetlere mümkün olduğu kadar az yedirerek, en büyük payı bayındırlığa ayırabilmek için, bütün belediyecileri, azim ve kararlı çalışmaktır” (Ulus Gazetesi, 1935) diyerek belediye başkanlarından Türk halkının isteğini açıklamıştır. 2005 yılında Resmi Gazete’de yayımlanan 5393 Sayılı Belediye Kanunu, belediyenin görev ve sorumlulukları arasında “Gerektiğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine aynı ve nakdî yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir.” (25874 Sayılı Belediye Kanunu, 2005) ifadesi yer almaktadır. Dolayısıyla belediyeler, bütçelerindeki en büyük payı bayındırlığa ayırarak halkın kullanacağı spor tesisleri yapmalı ve halkı beden eğitimi, spor ve oyun etkinliklerine katılma konusunda desteklemelidir.

37. Son zamanlarda hakemlerin adil maç yönetmediği tarzında şikâyetler artıyor. Hakemlere neler söylemek istersiniz?

“Bizim milletimiz ve hükümetimiz fikri adalet ve zihniyeti adalet noktasında hiçbir medenî kavimden dün değildir.” (Atatürk Araştırma Merkezi, 2006).

Atatürk'ün bu görüşü doğrultusunda hakemin tarafsız, adil ve güvenilir bir şekilde maç yönetebilmesi ve her iki takıma karşı aynı kararları verebilmesi için öncelikle üst düzeyde bir kural bilgisine sahip olması gerekir (Akarca, 2013). Spor, kişilerden kitlelere uzanan insan topluluklarını ilgilendirdiği için hakemin sadece oyun kurallarını derinliğine bilmesi yetmez, aynı zamanda kişi, takım ve kitlenin psikososyolojik özelliklerini de bilmesi gerekir (Koludar, 1996) ki Atatürk de “Millet; seri ve katî adaleti temin eden medeni usulleri istiyor. Milletın arzu ve ihtiyacına tabi olarak adliyamızda her güne tesirattan cesaretle silkinmek ve seri tarakkiyata atılmakta asla tereddüt olunmamak lâzımdır.” (Atatürk Araştırma Merkezi, 2006) diyerek bu konuyla ilgili görüşünü açıkça belirtmiştir.

38. Son olarak, Türk Sporunun geleceği hakkında düşünceniz nedir?

“Şüphesiz ki Türk sporu, belki de benim tahmin ettiğimden çok daha fazla bir medeniyet ülkesi olacaktır.” (Alkış, 2000).

Atatürk, Türk sporunun geleceği için sahip olduğu düşüncesi doğrultusunda, Gazi Eğitim Enstitüsünün kurulmasını istemiş, okulun ana bina inşaatı 1929’da tamamlanmış, Gazi Beden Terbiyesi Enstitüsü Spor Salonu ve ekleri de bunu takip etmiş ve 1932-1933 ders yılında eğitim-öğretime başlanılmıştır (Candan, 2021). Atatürk’ün bu iyimser bakış açısından bakıldığında Türk sporu, belki de kötümserliğin uçurumuna yuvarlanmaktan kurtulup doğrunun pırıltılarını ufukta görecektir ve ayağının bilimsel, felsefi ve kültürel anlamda bazı temellere sağlam bastığını hissedecektir (Güney, 1990). Dolayısıyla Atatürk’ün Türk Sporunun geleceği hakkındaki düşüncesi iyimserlik üzerine kuruludur.

Tartışma ve Sonuç

Gazi Mustafa Kemal Atatürk, sporu vatani bir görev olarak kabul edip sportif yaşama değer vermiştir. Bu bağlamda, düşünce eğitimi kadar beden eğitiminin de gerekli olduğuna vurgu yapmıştır. Bu vurgulamalarında spor alanında yetkili olan insanlara da çeşitli görevler yüklemiştir. Sporda hedef belirlemenin gereğine inanarak Atatürk, Türk sporunun geleceğine de umutla bakmıştır.

“Yaşam Boyu Spor” ve “Herkes İçin Spor” gibi günümüzün spor ilkelerini Atatürk’ün konuşmalarında bulabilmenin yanında sporda sürekli çalışmak, bilimsel anlayışa sahip olmak, geleneksel sporların geliştirilmesi ve korunması, sporun sağladığı yararlar, spor eğitimi gibi konular da onun konuşmalarında yer almaktadır. Bu durum, Atatürk’ün spor konusundaki görüşlerinin bugün için de geçerli olduğu gösteren güncel ilkelere (Tezcan, 1982). Örneğin, Atatürk’ün sporda kadın ile erkek ayrımına karşı çıkması, “Herkes İçin Spor” anlayışını yaklaşık 100 yıl önce Türk insanına aşılama çabasının göstergesidir. Bir başka örnek olarak tarih konusuna önem vermiş olan Atatürk’ün görüşleri bağlamında günümüz Türkiye’inde spor tarih ile ilgili çalışmalar, özellikle üniversitelerin İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültelerinin tarih ve sosyoloji bölümleri ile Spor Bilimleri Fakültelerinin sporda psikososyal alanlarında yapılan araştırmalar ile gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır (Kesim, 2024; Afacan ve Işık Afacan, 2025; Say, 2025 vd.). Türkiye’de ‘spor tarihi’ eğitimi ve öğretimi yeterli düzeyde olmasa da genelde yerelden ulusala ve oradan da evrensel boyuta kadar giden bir yol izlediği de görülmektedir.

Kültür, insan cemiyetini kuran bir olgu olarak dil, din, tarih, örf, gelenek, sanat, spor ve milli bilinç gibi unsurları ile cemiyetleri millet yapar (Ergin, 1988). Atatürk’ün de dediği gibi Türk insanı için sporun temel özelliği, milli bilinç içermesidir. Milleti ilgilendiren memleket işlerinde duygusallığı, hatır gönül ilişkilerine ve kayırmacılığa karşı çıkan Atatürk, spor işlerinde de adaletin,

tarafsızlığın ve liyakatin sağlanması gerektiğini Türk insanına göstermiştir. Bu bağlamda örneğin belediyeler, halkın oyun temelinde beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılması için tesis yapımını arttırmaları ama özellikle futbol takımı kurup halkın kurduğu takımlara karşı yarışmaması gerekir ki böyle bir durum Atatürk'ün belediyeçilik anlayışı ile bağdaşmamaktadır.

Performansı geliştirmek ve başarıya ulaşabilmek için sporcuların iletişimi ve etkileşimi ile bundan kaynaklanan uyumu, yöneticiler ve antrenörler için önderliği gerekli ve değerli kılmaktadır (Cotterill ve Fransen, 2016). Bu bağlamda, sporda bedensel yeteneklerin yanında algı, zekâ ve ahlak gibi mental yeteneklerin de gelişimine vurgu yapan Atatürk'ün başarı anlayışı, düşünce-duygu-davranış gelişimini içeren mental eğitimin gerekliliğini de spor insanlarına göstermektedir. Böyle bir eğitim aracılığıyla spor insanlarımız, görev bilinci yüksek ve sorumluluk duygusu gelişmiş şekilde spor ortamlarında yer alabilirler. Dolayısıyla sporda çalışmak ve çalışkan olmak, sadece teknik-taktik-kondisyon kısmını içeren tek taraflı bir olgu değildir, mental antrenman da gereklidir.

Sporda, “önemli olan kazanmak değil, oyundur” tarzında bir anlayış bulunmaktadır ama çoğu insan için önemli olan kazanmaktır (Norfolk, 1977). Oysaki Atatürk'ün bir yarışmada kazanmak amacıyla spor yapılmaması anlayışı sporun istatistiksel veriye değil, katılıma dayanan bir disiplin olduğunu göstermektedir. Atatürk, beden eğitimi ve sporu oyun temelinde gördüğünü pek çok kez dile getirdiği için bu anlayışı bugünde geçerliliğini sürdürmektedir. Bu konuda beden eğitimi öğretmenleri ile spor öğretmenlerine (antrenörlere) büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir. Bu görevlerden biri, Atatürk'ün de ifade ettiği gibi çocuklara sporu sevdirmek için öğrendikleri teknikleri turnuvalarda, törenlerde ve bayramlarda göstermeleri amacıyla düzenlemeler yapmak olabilir. Bu tür düzenlemeler, Atatürk'ün yerleşim yerlerine yaptığı ziyaretlerle örtüştürülebilir. Örneğin, Bolu ilinde 1923-1950 yılları arasında yapılan beden eğitimi ve spor etkinliklerine bakıldığında, Atatürk'ün Bolu'ya geliş tarihi olan 17 Temmuz ile milli bayramların bir spor şenliği olarak kutlandığı görülmektedir (Özgün ve Özçakır, 2025).

Son olarak şunu ifade etmeliyiz ki Türk toplumunun Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü gerçek anlamıyla tam olarak tanıdığını ve anladığını söyleyemeyiz (Coşturoğlu, 1974). Bu nedenle Türk spor insanları, Atatürk'ün Türk sporunun geleceği hakkındaki iyimserlik üzerine kurulu düşüncesine sahip olmalı ve gerçekçi bir anlayış ile çalışmalarını devam ettirmelidir. Sportif çalışmalarını devam ettiren beden eğitimi öğretmenleri, antrenörler, yöneticiler ve sporla ilgili diğer yetkililer için Atatürk'ün spor anlayışı, yol gösteren bir rehber durumunda olacaktır. Dolayısıyla Atatürk'ün beden eğitimi ve spor konusundaki görüşleri günümüz gerçeklerine uyarlanacak şekilde başka bilimsel çalışmalarla yeniden anlamlandırılmalıdır.

Araştırmacıların Katkı Oranları Beyanı

Ersin Afacan: Çalışma Dizaynı, Verilerin Toplanması, Verilerin Yorumlanması.

Meltem Işık Afacan: Çalışma Dizaynı, Metin Hazırlanması, Literatür Taraması.

Çatışma Beyanı

Yazarların araştırma ile ilgili bir çatışma beyanı bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Adler, A. (2011). *Yaşamın anlam ve amacı* (Kamuran Şipal, çev.). Say Yayınları.
- Afacan, E. (2020). *Beden eğitimi ve sporun sosyolojik boyutları*. Akademisyen Kitabevi.
- Afacan, E. (2021). Sporda Psikososyal Alanlar Açısından Nutuk. (Zeynep Filiz Dinç, ed.). *Spor Bilimleri II*. Akademisyen Kitabevi.
- Afacan, E., ve Demir, M. (2022). Profesyonel futbolcuların psikososyal (mental) destek gereksinimlerinin araştırılması. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5(Özel Sayı 1), 404-413.
- Afacan, E., ve Işık Afacan, M. (2025). Bozkurt işareti: Sporda semboller ve anlamlar. *Kocatepe Futbol Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-11.
- Akarca, S. (2013). *Futbol oyun kurallarının uygulanmasında süreç yönetimi üzerine bir model*. Tibyan Yayıncılık.
- Akşar, T. ve Merih, K. (2008). *Futbol yönetimi*. Literatür Yayınları.
- Ali, K. (1998). *Atatürk'ün hususiyetleri*. Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş.
- Alkan, H. (2018). *Siyaset bilimine giriş*. İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Alkış, A.S. (2000). *Mavi gözlerin kronometresi*. Gökçe Karataş Vakfı Yayınları.
- Aracı, H., ve Aracı, Ş. (2014). *Spor bilimleri öğretimi*. Grafiker Matbacılık Reklamcılık.
- Armağan, İ. (2004). *Gençlik gözüyle gençlik*. Kırkısraklılar Vakfı Yayınları.
- Atatürk, M. K. (2005). *Nutuk 1919-1927*. Atatürk Araştırma Merkezi.
- Atatürk Araştırma Merkezi (2006). *Atatürk'ün söylev ve demeçleri I-III*. Divan Yayıncılık LTD.
- Ayan S. (2014). Cinsiyetçilik: Çelişik duygulu cinsiyetçilik. *Cumhuriyet Medical Journal*, 36(2), 147-156.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York.
- Başer, E. (1986). *Uygulamalı spor psikolojisi*. MEB Yayınlar Daire Başkanlığı.
- Baykal, B. S. (1971). Atatürk ve tarih. *Bellekten*. 35(140), 531-540.
- Bureau, J. S., Vallerand R. J., Ntoumanis, N., ve Lafreniere, M. A. K. (2012). On passion and moral behaviour in achievement settings; the mediating role of pride. *Motiv Emot*, 37(1), 121-133.
- Candan, N. (2021). *Candan can'lara*. Spor Yayınevi ve Kitabevi.
- Carlson, C. (2011). The “playing” field: Attitudes, activities, and the conflation of play and games. *Journal of the Philosophy of Sport*, 38(1), 74-87.
- Corines, M. J., Hamilton, J. G., Glogowski, E., Anrig, C. A., Goldberg, R., Niehaus, K., ve Ahsraf, A. (2017). Educational and psychosocial support needs in lynch syndrome: Implementation and assessment of an educational workshop and support group. *Journal Of Genetic Counseling*, 26(2), 232-243.
- Cotterill, S.T., ve Fransen, K. (2016). Athlete leadership in sport teams: Current understanding and future directions. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 9(1), 116-133.

- Chaba, L., d'Arripe-Longueville, F., Lentillon-Kaestner, V., ve Scoffier-Mériaux, S. (2019). Drive for muscularity behaviors in male bodybuilders: A trans-contextual model of motivation. *Journal of Eating Disorders*, 7(44), 1-11.
- Cüceloğlu, D. (2021). *Kendini keşfetmeye zorluklarla başa çıkmaya var mısın?* Kronik Kitap.
- Çevik, D. (2011). *Pehlivan*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Coşturoğlu, M. (1974). *Sosyal şizofreni ve Atatürkçülük üzerindeki baskısı*. Toplum Kitabevi.
- Daver, B. (1993). *Siyaset bilimine giriş*. Siyasal Kitabevi
- Demirkent, N. (2000). *Medya medya*. Globus Dünya Basımevi.
- Desailly, M. (2003). *Kaptan* (Ali Ece, çev.). İthaki Yayınları.
- Doğar Y. (2019). *Türkiye 'de spor yönetimi*. Gece Kitaplığı.
- Donnellon, A. (1996). *Team talk*. Harvard University Press.
- Dökmen, Ü. (2000). *Yarına kim kalacak? Evrenle uzlaşma sürecinde varolmak*. Sistem Yayıncılık.
- Erdem, A. R. (2014). Atatürk'ün bilime verdiği önem: Bilimi ve bilimsel düşüncüyü hayatta rehber edinmesi. *Belgi Dergisi*, (8), 1033-1046.
- Ergin, M. (1988). *Türkiye 'nin bugünkü meseleleri*. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Ergun, D. (1995). *Sosyoloji ve tarih*. İlke Kitabevi Yayınları.
- Ergün, M. (2010). Spor hekimliği ve etik. *Spor Hekimliği Dergisi*, 45(4), 117-126.
- Erşen, E. ve Kale, R. (2003). *Beden eğitimi ve spor bilimlerine giriş*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Eyuboğlu, İ. Z. (1990). *Uygarlığın çıkmazları*. Uygarlık Yayınları.
- Findlay, L. ve Coplan, R.J. (2008). Come out and play: Shyness in childhood and benefits of sports participation. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 40(3), 153-161.
- Genelkurmay Başkanlığı (1984). *Atatürkçülük cilt 1*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Güney, T. (1990). *Futbolun perde arkası*. İstanbul Kitabevi.
- Güngör, E. (1986). *Kültür değişmesi ve milliyetçilik*. Ötüken Neşriyat.
- Güvenç, B. (1991). *İnsan ve kültür*. Remzi Kitabevi.
- Hale, B. (1998). *Imagery training: A guide for sports coaches and performers*. Uk National Coaching Foundation.
- Halkin, L.E. (2014). *Tarih tenkidinin unsurları* (Bahaeddin Yediyıldız, çev.). Türk Tarih Kurumu.
- Huizinga, J. (2013). *Homo ludens oyunun toplumsal işlevi üzerine bir deneme* (Mehmet Ali Kılıçbay, çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Hutchinson, S. L., Baldwin, C. K., ve Caldwell, L. L. (2003). Differentiating parent practices related adolescent behavior in the free time context. *Journal of Leisure Studies*, 35(4), 396-422.
- İnal, A.N. (2000). *Beden eğitimi ve spor bilimine giriş*. Desen Ofset Matbaacılık.
- İnan, A. (1939). Atatürk ve tarih tezi. *Belleten*, 3(10), 243-246.
- İnan, A. (2020). *Düşünceleriyle Atatürk*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- İnuğur, M.N. (1982). *Basın ve yayın tarihi*. Çağlayan Kitabevi.
- Jaarsma, A., Dijkstra, P. U., Geertzen, J. H. B., ve Dekker, R. (2014). Barriers to and facilitators of sports participation for people with physical disabilities: A systematic review. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 24(6), 871-881.
- Jesson, J., Matheson, L., ve Lacey, F. M. (2011). *Doing your literature review: Traditional and systematic techniques*. Sage Publications.
- Kale, N., ve Dumangöz, P. D. (2021). *Spor ve felsefe*. Nobel Yayıncılık.

- Karaküçük, S. (2005). *Rekreasyon*. Gazi Yayınevi.
- Karal, E. Ziya. (1968). *Atatürk'ten düşünceler*. ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim A.Ş. Yayınları.
- Katzenbach, J.R. ve Smith, D.K. (1993). *The wisdom of teams*. Harvard Business School Press.
- Keçecioglu, T. (2000). *Takım oluşturmak*. Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Kesim, Ü. (2024). Türklerin spor tarihi. *Balkan Türkoloji Araştırmaları Merkezi*, (40), 131-136.
- Koludar, S. (1996). *Futbolda hakem ve sporcu*. Gençkurt Matbaacılık.
- Koç, S., ve Gün, N., (2007). *Özsaygı: Öncelikler listende kaçınıcı sıradasın?* Kuraldışı Yayıncılık.
- Lawrence A. P. (1996). *The science of personality*. John Willey & Sons.
- Locke, E.A. ve Latham, G. P. (1985). The application of goal setting to sports. *Journal of Sport Psychology*, 7, 205-222.
- Maddux, R.B. (1986). *Team building*. Crisp Publications.
- Malcolm, D. (2016). Confidentiality in sports medicine. *Clin Sports Med.*, 35(2):205-15
- Mannoni, P. (1992). *Korku* (Işın Gürbüz, çev.). İletişim Yayınları.
- Maxwell, J.C. (2006). *The 17 essential qualities of a team player*. HarperCollins Leadership.
- Mevzuat. gov. (2005). Belediye Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf>, Erişim Tarihi: 26-Şubat-2025
- Kinross, L. (1994). *Atatürk bir milletin yeniden doğuşu* (Necdet Sander, çev.). Altın Kitaplar Yayınevi.
- Nicholls, J. G. (1989). *The competitive ethos and democratic education*. Harvard University Press.
- Norfolk, D. (1977). *Executive stress: Strategies for survival*. Associated Business Programmes.
- Polley, M. (1998). *Moving the goalposts: A history of sport in society since 1945*. Routledge.
- Sage, G. H. (1971). *Introduction to motor behavior: A neuropsychological approach*. Addison-Wesley Publishing Company.
- Say, H. (2025). Geç Osmanlı-erken Cumhuriyet dönemi'nde Türkiye'de futbol ve siyaset ilişkisi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(48), 125-148.
- Sevimli, D. (2015). Sporda yetenek gelişiminin yönetim süreci. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(1), 1-9.
- Short, S.E., ve Short, M. W. (2005). Essay role of the coach in the coach-athlete relationship. *Medicine and Sport*. 366, 529-530.
- Stephoe A. ve Butler N. (1996). Sports participation and emotional wellbeing in adolescents. *Lancet*, 347:1789-92.
- Sunay, H. (2017). *Spor yönetimi*. Gazi Kitabevi.
- Şahin, M. (1998). *Spor ahlaki ve sorunları*. Evrensel.
- Örücü, E. ve Akyüz, A. N. (2018). Algılanan yetenek yönetimi uygulamalarının yenilik performansı üzerine etkisi. *Dumlupınar Üniversite Sosyal Bilimler Dergisi*. 57, 20-36.
- Özçelik, M. (2011). 23 Nisan Çocuk Bayramının ortaya çıkışı ve 1922-1929 yılları arasında 23 Nisan kutlamaları. *Akademik Bakış*, 5 (9), 265-284.
- Özgün, Z., ve Özçakır, S. (2025). Bolu'da 1923-1950 yılları arasında gerçekleşen beden eğitimi ve spor faaliyetleri. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 26-41.
- Özgüney, T. (2023). *Pythagoras*. Beyaz Baykuş.
- Özgüzel, S. ve Taş, S.(2016). Hubris sendromuna yakalanan yöneticilerde çocukluktaki aile içi iletişimin etkisinin incelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 5, (13), 26-39.
- TBMM Zabıt Ceridesi. (1935). c 6, s. 3. TBMM Matbaası.
- Tamer, K., ve Pultur, A. (2001). *Beden eğitimi ve sporda öğretim yöntemleri*. Kozan Ofset Mat. San ve Tic. Ltd.

- Bull, S. J. (1991). *Sport psychology*. The Crowood Press.
- Tezel Şahin, F., ve Yüksek Usta, S. (2016). Okul öncesi dönemde bir uygulama örneği: Spor ve spor dalları. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4(3), 200-213.
- Tezcan, M. (1982). Atatürk ve Spor. *Eğitim ve Bilim*, 7(40), 19-22.
- Tortop, N., İsbir, E. G., ve Aykaç, B. (1993). *Yönetim bilim*. Yargı Yayınları.
- Turan, Ş. (2018). *Atatürk'ün düşünce yapısını etkileyen olaylar, düşünürler, kitaplar*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Turhan, M. (1958). *Garplılaşmanın Neresindeyiz?* Yağmur Yayınevi.
- Tükenmez, M. (2002). *Sahil yolunda yürümek – Futbol ve yaşam üzerine yazılar*. İthaki Yayınları.
- Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (2008). *Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi'nin 100 yılı*. Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Türkiye Cumhuriyeti Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti (1933). Vekâletin 10 yıllık mesaisi. *Sıhhiye Mecmuası Fevkalade Nüshası*. Hilal Matbaası.
- Türkiye İzcilik Federasyonu (TİF) (2002). *İzcilik*. Türk Hava Kurumu Basımevi.
- Ulucan, K. (2015). Need for sports genetics. *J Investig Genomics*, 2: 21.
- Ulus Gazetesi (1935). 26 Ekim 1935, s. 2.
- Ülken, H.Z. (1983). *Bilim felsefesi*. Ülken Yayınları.
- Ünaydın, R. E. (2001). *Atatürk'ü özleyiş*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Weinberg, R. S., ve Gould, D. S. (2014). *Foundations of sport and exercise psychology*. Human Kinetics.
- Wuerth, S., Lee, M.J., ve Alfermann, D. (2004). Parental involvement and athletes' career in youth sport. *Psychology of Sport and Exercise*. 5(1):21-33.
- Yavuz, İ. (2021). *Mustafa Kemal'in uçakları*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yücebaş, H. (1958). *Filozof Rıza Tevfik*. Ahmet Halit Kitaphanesi Yayınevi.

Bu eser [Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır.